[2025] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 403: 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 48

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10212)

09 ਜਨਵਰੀ 2025

[ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, * ਸੀਜੇਆਈ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ

ਆਰ. ਮਹਾਦੇਵਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕਪਾਸੜ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 - ਇਕਪਾਸੜ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ - ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ - ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ - ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਰਹੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ - ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ - ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਇਕਲੌਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ 46 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਫੈਸਲੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ- ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ –

---

*ਲੇਖਕ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਿਖਾਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਖੇਡੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ, ਸਵੈ-ਨਿਯੁਕਤ/ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੈਸਲੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ - ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ - ਅਖੌਤੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਅਸਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਅਤੇ ਧਿਰ ਹੈ - ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਨ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਇਕਪਾਸੜ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 20-25]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਬਿਲਕਿਸ ਯਾਕੂਬ ਰਸੂਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 743: (2024) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481; ਸੈਂਟਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਰੇਲਵੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਈਸੀਆਈ ਪੀਆਈਸੀ ਐਸਐਮਓ ਐਮਸੀਪੀਐਲ (ਜੇਵੀ), ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਉੱਦਮ ਕੰਪਨੀ, 2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 857 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਟ, 1996; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908; ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਇਕ-ਪੱਖੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗਤਾ; ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ; ਇਕਪਾਸੜ ਆਰਬਿਟਰਲ ਅਵਾਰਡ; ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ; ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ; ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ; ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ; ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ; ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਇਕਪਾਸੜ ਨਿਯੁਕਤੀ; ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ; ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10212

2012 ਦੇ ਐਫਐਫਓ ਨੰਬਰ 352 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.02.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਅੰਕਿਤ ਗੋਇਲ, ਵਿਕਾਸ ਬਾਂਸਲ, ਨਿਖਿਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਿਕਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਭਾ ਜੈਨ, ਜੈਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ

ਦੇਰੀ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 28.02.2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 352/2012 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰਕੇ ਪਾਂਡੇ, ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪਾਰਬਤੀ ਬੰਗਲਾ ਛੂਤ ਰੋਗ 1 ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਟੀਬੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ/ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਨੇ 1944-45 ਵਿੱਚ ਕਾਨਪੁਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

4. 17.07.1956 ਨੂੰ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਡੀਐਨਪੀਬੀਆਈਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 29.03.1957 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 17.07.1956 ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

5. 20.06.1961 ਨੂੰ, ਕਾਨਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਗਰ ਮਹਾਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 29.03.1957 ਦੇ ਜੀ.ਓ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸਟਾਫ, ਗਿਰਮਿਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਛੁੱਟੀਆਂ, ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

---

1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਡੀਐਨਪੀਬੀਆਈਡੀ."

6. ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਸਪਤਾਲ ਗਣੇਸ਼ ਸ਼ੰਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ 2 ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੀ ਇਕਾਈ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੀਐਨਪੀਬੀਆਈਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਭੇਜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸੂਬਾਈ ਸਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ।

7. ਮਿਤੀ 09.01.1997 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਹੈ, ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 31.03.1997 ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

8. ਮਾਰਚ 1997 ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ 58 ਸਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

9. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 42 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

10. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰਕੇ ਪਾਂਡੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 58 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ 42 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ.

---

2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਜੀਵੀਐਸਐਮ."

11. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ 22.04.2009 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

12. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 11.01.2008 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਾਨਪੁਰ ਨਗਰ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਬੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਰਮਿਆਨ 01.04.1957 ਦੇ ਕਥਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਜੀਵੀਐਸਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ 03.04.1997 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 15.02.2008 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ।

13. 29.11.2008 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ.ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਦੁਆਰਾ 15.02.2008 ਅਤੇ 25.06.2008 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਕਪਾਸੜ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜੀਐਸਵੀਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

14. 15.02.2008 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਕਪਾਸੜ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ.ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀਐਸਵੀਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਰੁੱਧ 21.01.2008 ਤੋਂ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 26,42,116/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ/ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

15. 25.06.2008 ਨੂੰ ਇੰਡੀਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਇਕਪਾਸੜ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ.ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਵੀ.ਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 11.02.2008 ਤੋਂ 9% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 20,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਾਨਪੁਰ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 25.06.2008 ਨੂੰ ਇੰਦੀਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੰਡੀਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੰਦਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਦੋਵਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

17. ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ 20.06.1961 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਾਰਚ 1997 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰਕੇ ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ 11.01.2008 ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 15.02.2008 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੁਆਰਾ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 20,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 25.06.2008 ਨੂੰ ਇੰਡੀਵਰ ਵਾਜਪਾਈ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਯੋਗ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 01.04.1957 ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਗਰ ਨਿਗਮ/ਮਹਾਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਨਗਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ (ਸਿਵਲ) ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੀ

---

3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ"

ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। 01.04.1957 ਦੇ ਕਥਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

19. ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਯੋਗ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜੀਬ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਖਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹਨ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਬਿਲਕਿਸ ਯਾਕੂਬ ਰਸੂਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ*[4] ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਖੌਤੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਅਸਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਧਿਰ ਹੈ। ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; - ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਕਿਸੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਏਏਡੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, ਜੋ 'ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ। ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 20.06.1961 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

4 [2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 743: (2024) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਆਰਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਲਗਭਗ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਗਭਗ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹੈ।

21. ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

> "ਇਹ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਕਾਨਪੁਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
>
> ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ:
>
> ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਮਤਭੇਦ, ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸੂਬਾਈ ਡੀ.ਐਨ.ਬੰਗਲਾ ਆਈ.ਡੀ. ਹਸਪਤਾਲ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, 17.07.1956 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਰੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀਐਸਵੀਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਜਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਉਕਤ ਸੂਬਾਈ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਇਕ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਵਿਚੋਲੇ/ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਐਮ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ, ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ.

ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ

ਕਾਨਪੁਰ

ਜੀ.ਪੀ. ਪਾਂਡੇ, ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ"

ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਧਿਰ, ਭਾਵ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ, ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ, ਕਾਨਪੁਰ ਜਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਇਕਪਾਸੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

22. ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਖੁਦ 1997 ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 22.04.2009 ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਆਰ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ 11.01.2008 ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ.ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ, ਪਹਿਲਾ ਮਿਤੀ 15.02.2008 ਨੂੰ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 26,42,116/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਿਤੀ 25.06.2008 ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਜੀਐਸਵੀਐਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ 11.02.2008 ਤੋਂ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 20,00,000 ਰੁਪਏ /- । ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ *ਸੈਂਟਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਰੇਲਵੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਈਸੀਆਈ ਪੀਆਈਸੀ ਐਸਐਮਓ ਐਮਸੀਪੀਐਲ (ਜੇਵੀ), ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਉੱਦਮ ਕੰਪਨੀ*[5] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਏ ਅਤੇ ਸੀ ਐਕਟ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚੋਲਗੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ, ਜੋ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦਾ ਮੂਲ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕਪਾਸੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇ, ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸਖਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਦਰਅਸਲ, ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ, ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ.

24. ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਰਮਾਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਨਿਯੁਕਤ/ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੇਡੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕਪਾਸੜ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੈਸਲੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਨੇ ਕਥਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਡੀਐਨਪੀਬੀਆਈਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰੋ।

---

5 2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 857

ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੰਚਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ.

25. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 15.02.2008 ਅਤੇ 25.06.2008 ਦੇ ਦੋ *ਇਕਪਾਸੜ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ* ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦੋਵਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ. ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016